„Zachwyt w przedszkolu" - projekt edukacji w terenie realizowany w Przedszkolu nr 8 im. J .Ch. Andersena z Oddziałami Integracyjnymi w Staszowie

Innowacyjny projekt edukacji w terenie jest odpowiedzią na pytanie dwóch nauczycielek, Justyny i Kamili o sens pracy z dziećmi. To pytanie zainspirowało nas do poszukiwania nowych rozwiązań i inspiracji, które odpowiadają na rzeczywiste potrzeby dzieci, rodziców i nas samych.

Dzisiaj już wiemy, że 18 wyjazdów do lasu na zajęcia w terenie i trwała zmiana w codziennej pracy z dziećmi jest naszym **SUKCESEM**. A tak dokładnie, to sukcesem jest zmiana dotycząca przede wszystkim:

- **metod pracy** i form pracy: zajęcia w terenie. Udało się zorganizować 18 całodziennych wyjazdów do lasu, powoli odchodziłyśmy od metod podających, od zajęć przed tablicą i z wykorzystaniem ilustracji, wprowadzałyśmy elementy pedagogiki przeżyć , swobodnej edukacji polegającej na odkrywaniu przez dziecko siebie i otoczenia z wykorzystaniem samodzielnie zgromadzonych lub wykonanych naturalnych pomocy dydaktycznych, w nieograniczonej naturalnej przestrzeni gdzie **nauczyciel pełni rolę partnera, mentora, zawsze blisko natury;**
- **nowego spojrzenia na edukację** i potrzeby dzieci: uczymy się ich określania od dzieci, niezwykle wnikliwie wsłuchujemy się w ich potrzeby bez narzucania form aktywności, nasze działania stały się mniej dyrektywne; dostrzegłyśmy, że **natura podpowiada najlepsze rozwiązania metodyczne;**
- **otoczenia**: **przenieśliśmy las do przedszkola**, tzn. zrozumiałyśmy, że dzieci wcale nie potrzebują bardzo kolorowych wnętrz, nienaturalnych wykładzin, papierowych ogromnych dekoracji i tego wszystkiego, co możemy zobaczyć w większości sal w systemowych przedszkolach. Dzieci świetnie organizują sobie zabawę z wykorzystaniem naturalnych pomocy jak szyszki, kamyczki, drewniane krążki, piasek, itp. Postanowiłyśmy zmienić salę i najbliższe otoczenie dziecka. Z pomocą organu prowadzącego , Ośrodka Działaj Lokalnie przy Fundacji Farma
- w Staszowie i rodziców odnowiliśmy parkiet, zrezygnowaliśmy z kolorowych dekoracji na rzecz łagodnego obrazu na ścianie sali przedszkolnej, stworzyliśmy kącik do relaksu : hamaki, tipi z naturalnych materiałów, drewniane stoliki w ogrodzie, inspekty do hodowli roślin, kącik krzewów owocowych, sadzimy ziemniaki i inne warzywa, w sali hodujemy zioła, z pomocą rodziców wykonujemy naturalne zabawki; wszystko po to, żeby dzieci mogły organizować jak najwięcej aktywności poza salą w przyjaznej dla siebie przestrzeni; dążymy do tego, żeby dzieci mogły wychodzić do ogrodu wtedy, kiedy czują taką potrzebę;
- Nasze działania inspirują innych: poprzez bloga „**Wielki Zachwyt"** inspirujemy nauczycieli w całej Polsce, rodziców, nie tylko z państwowych przedszkoli, ale też innych np. leśnych.

2. Naszym sukcesem są nowej jakości relacje: relacje miedzy nami, miedzy nami i rodzicami, miedzy dziećmi i nami – relacje partnerskie, podczas wypraw „pani" stawała się mentorem, partnerem, przyjacielem. Nowa – wyjątkowa i głęboka relacja z lasem, z naturą.

Co było inspiracją tych działań?

- rodzic naszego wychowanka: Basia. W momencie kiedy czułyśmy, że to, co robimy już nie

wystarcza, nie daje satysfakcji i że brakuje nam energii, Basia pokazała nam jak funkcjonują leśne przedszkola w Polsce i na świecie, pożyczyła książkę R. Louv'a „Ostatnie dziecko lasu". To tam spotkałyśmy się po raz pierwszy z pojęciem „syndromu oderwania od natury". I tak się zaczęło. Otrzymałyśmy wsparcie od naszej pani dyrektor, otwartej na innowacje i przekonanej o słuszności tej zmiany. Potem
z pomocą (finansową i merytoryczną) przyszło Nadleśnictwo w Staszowie, rodzice, organizacje pozarządowe.

- Inne inspiracje: pedagogika przeżyć, pedagogika Marii Montessori, leśne przedszkola, alternatywne formy edukacji np. szkoły demokratyczne, które zapraszały nas na konferencje.

Na czym polega innowacyjność projektu?

Ten projekt jest innowacją pod każdym względem.
Co w nim innowacyjnego?

- metody i formy pracy: po raz pierwszy prowadziłyśmy zajęcia
w terenie w sposób niedyrektywny, gdzie dziecko miało stworzone warunki do swobodnego działania blisko natury;
- współpraca z Nadleśnictwem Staszów: długofalowa, oparta na partnerskiej relacji;
- działalność artystyczna dzieci w sali i w ogrodzie przedszkolnym
z wykorzystaniem naturalnych pomocy, niespotykana dotąd kreatywność i odwaga dzieci w działaniu, w pokonywaniu trudności, lęku (lekcje wspinaczki na drzewo, zajęcia w kręgu na dębowych pieńkach, budowanie tipi, naturalnych szałasów;)
- sposób promowania naszych działań: blog „Wielki Zachwyt" prowadzony przez rodzica Basię Zamożniewicz
- jakość współpracy z rodzicami: wolontariat, współdecydowanie, partnerstwo;

Czego się nauczyłyśmy?

Można by rozdzielić, czego się nauczyłyśmy my jako nauczyciele, czego się nauczyli rodzice, dzieci. Jednak to, czego nauczyliśmy się podczas wprowadzania zmian w naszej pracy i podczas wypraw do lasu jest w uniwersalne dla wszystkich.:

Po pierwsze: nauczyliśmy się, że jako ludzie jesteśmy wpisani w sieć życia opartą na wzajemnych zależnościach. **Istniejemy dlatego, że istnieje wszystko inne**. Nauczyliśmy się, że relacja, którą zbudowaliśmy z naturą decyduje o naszym dobrostanie. Wolałabym powiedzieć, że się nie nauczyliśmy, tylko że my to przeżyliśmy

Po drugie: dostrzegliśmy ogromną **wartość terapeutyczną** kontaktu z naturą: leśne dzieci a w szczególności te z nadwrażliwością słuchową znalazły ciszę
i przyjemne dla nich odgłosy, ulgę od hałasu z przedszkolnej sali. Zauważyliśmy wśród dzieci poprawę koncentracji uwagi, pamięci, poczucia spokoju, odpoczynku, ciekawości siebie i świata, głodu działania i odkrywania, odwagi

i pewności siebie w podejmowaniu wyzwań, decyzji; wyprawy były okazją do nauczenia się uważności nad sobą, głębokiej refleksji nad własnym życiem. To najlepsze, co mogłyśmy dać, a w zasadzie co mógł dać las dzieciom, które rozpoczynają naukę w szkole. Nie mamy żadnych wątpliwości co do tego, że nauka przez działanie i przeżywanie jest tym, czego pragną dzieci, żeby się rozwijać i osiągać życiowe i szkolne sukcesy.

Po trzecie: wyprawy odbywały się przez cały rok, dzieci mogły poznać życie lasu o każdej porze roku. Uświadamiając sobie podstawowe cykle, jakie zachodzą w przyrodzie, **znaleźliśmy właściwy punkt odniesienia.** Dzieciom, a i nam dorosłym często trudno w nadmiarze bodźców zrozumieć świat, często pełen sprzecznych komunikatów. Jadąc do lasu, obserwując jego życie, doświadczyliśmy, że wszystko tutaj jest na swoim miejscu. Czuliśmy i widzieliśmy obserwując zachowania dzieci, że las uczy pokory . Nauczyliśmy się też, że w świecie naturalnym każdy element czerpie z niego tyle ile potrzebuje. Nie gromadzi, nie eksploatuje tylko po to, żeby mieć więcej;

Po czwarte: Częste wyjazdy do lasu i w teren położony blisko miejsca zamieszkania dziecka i jego rodziny pozwoliły pogłębić nasze **związki z bioregionem**. To ważne, ponieważ nauczyliśmy się, że oprócz rodziny, bliskich osób i domu nasze otoczenie jest ważnym składnikiem tożsamości. Doświadczyliśmy **poczucia jedności ze wszystkim, co istnieje**. Podczas wypraw do lasu leżeliśmy na polanie, wpatrywaliśmy się w korony drzew, słuchaliśmy odgłosów lasu , dokonywaliśmy jakby duchowego wglądu w samych siebie**. Uczyliśmy się uważności** .Piękno i estetyka pozwoliły nam na przeżycie głębokiego zachwytu, doświadczenie wielu pozytywnych emocji;

Po piąte: nauczyliśmy się **budować relacje z przyrodą i światem zewnętrznym**, co wbrew pozorom wcale nie jest łatwe. Chodzimy boso po leśnych dywanach z mchu, piaskowych dróżkach, uczymy się obserwować, słuchać, dotykać, smakować, wąchać. Nigdy nie wywieramy presji, żeby dzieci zdobyły umiejętność nazywania gatunków roślin i zwierząt. Najważniejsze było być blisko, a reszta, czyli wiedza merytoryczna przyszła sama. Dzieci i my posiadamy duży zakres wiedzy o przyrodzie, o życiu lasu, bezpieczeństwie własnym i innych, o samym sobie. Nasze leśne dzieci mają znacznie silniejszą niż inne dzieci postawę szacunku i miłości do siebie i przyrody. Stały się sojusznikami i obrońcami tego, z czym zbudowały relacje.

Komu opowiedzieliśmy o naszym sukcesie?

- blog „ Wielki Zachwyt” prowadzony przez rodzica
- Echo Dnia – artykuł w prasie lokalnej
- czasopismo Made In Świętokrzyskie
- portal e – Dziecko
- media społecznościowe: grupa na Facebooku „Wielki Zachwyt”, profile prywatne
- Konferencja dla dyrektorów organizowana przez ŚCDN na temat innowacyjności we współpracy z rodzicami
- Strona internetowa przedszkola

Co dalej?

Jesteśmy przekonane, że zmierzamy we właściwym kierunku. Dlatego postanowiłyśmy kontynuować nasze działania i nadal pogłębiać zmianę w sobie i w innych. Zaczynamy na nowo leśną przygodę z dziećmi 3 i 4 –letnimi. Opracowałyśmy kolejny projekt pt. „Dzieci Natury” w ramach którego zmieniamy najbliższe otoczenie dziecka. Sala wyposażona w naturalne zabawki
i pomoce dydaktyczne, ogród sprzyjający wielokierunkowej aktywności dzieci blisko natury (liny do wspinaczki, tipi, pieńki, taśmy do ćw. równowagi
i innych, hamaki, stoliki itp.) No i oczywiście nadal będziemy wyjeżdżać na zajęcia do lasu. Bo tam się wszystko zaczęło. To z lasu czerpiemy energię, inspiracje i najlepsze wzory.

Wszystkiego leśnego!

Justyna i Kamila